

GIMNÀS SOCIAL SANT PAU SCCL

Seu social: Barcelona
Àmbit geogràfic: local
Forma jurídica: cooperativa de treball sense ànim de lucre

- 11 persones treballadores
- 3 persones treballadores pertanyents a col·lectius en risc d'exclusió social
- 15 persones voluntàries
- 3 persones ateses en serveis a la infància i la joventut
- 15 persones ateses en serveis a la gent gran
- 5 persones ateses en serveis d'atenció a la dependència i la discapacitat
- 25 persones ateses en serveis d'atenció a trastorns de salut mental
- 25 persones ateses en serveis vinculats a l'àmbit penitenciari
- 50 persones ateses en serveis d'atenció a drogodependències
- 102 persones ateses en serveis a altres col·lectius en situació d'exclusió social
- 250 a persones ateses a altres col·lectius (sense llar o infrahabitatges)

www.gimnassocialsantpau.com

Breu història de l'organització

El Gimnàs Social Sant Pau és un projecte d'esport social pioner, de cohesió, transformació social i supervivència amb més de vuitanta anys d'història. El seu origen es remunta als anys quaranta, quan s'obren uns banys públics al Raval amb la primera piscina pública clorada de Barcelona.

En 2012 les seves treballadores es constitueixen en cooperativa de treball sense ànim de lucre, incorporant la dimensió "social" al projecte.

L'any 2020, degut a la COVID-19, el Gimnàs es veu obligat a tancar l'activitat esportiva. D'acord amb l'Ajuntament de Barcelona, es converteix en un "servei de dutxes i canvi de roba" i, de forma voluntària, també s'inicia el repartiment d'àpats. Des de març del 2020 s'han atès a una mitja de 200 persones al dia.

Amb la finalització de la pitjor part de la pandèmia augmenta la incertesa, ja que a banda del perill de desnonament per part de la propietat, s'intenta reobrir l'activitat esportiva i les condicions de l'espai no ho permeten. Finalment, el juny del 2021 l'Ajuntament de Barcelona compra el solar on està ubicat el gimnàs per iniciar un projecte de rehabilitació total, i cedeix al gimnàs un espai provisional a Floristes de la Rambla, 10.

Així, es comença a crear un pla de treball per reobrir l'activitat esportiva, que es materialitzarà aquest mes de juny, moment en que tornem a obrir les portes com a equipament esportiu social.

Missió

Lluitar contra l'exclusió social, les seves causes i les seves conseqüències, mitjançant nous mètodes d'inserció social. En aquest sentit, lluitem perquè totes les persones tinguin dret a una vida digna, i, per tant, tinguin dret a cobrir les seves necessitats bàsiques d'higiene, roba, menjar i salut, així com per millorar el seu benestar personal i la seva qualitat de vida.

Per desenvolupar la nostra missió posem a l'abast de les persones un espai en forma de gimnàs social. Un espai que, des de la base de la igualtat d'oportunitats, ajuda a les persones en risc d'exclusió social a generar vies de recuperació de la seva autonomia, de reestructuració dels seus processos vitals i de creació de nous vincles socials.

En definitiva, volem ser referents d'una nova forma d'entendre l'esport i la salut, en la que es prioritzin les necessitats de les persones, els seus drets i els de la comunitat.

Descripció de l'activitat

El Gimnàs Social Sant Pau ofereix un espai obert i comunitari on es pot accedir a:

- Dutxes, rober solidari i menjar. Actualment, atenem a unes 100 persones al dia. També hi ha servei de càrrega d'aparells electrònics i visites mèdiques en coordinació amb el CAP Raval Nord, amb la finalitat de vincular a les persones ateses al circuit de salut pública. Per altra part, es fa un servei d'acompanyament i d'informació sobre els diferents recursos de la ciutat de Barcelona a les usuàries, on poden ser derivades.
- Activitat esportiva. El juny del 2023 obrim definitivament el gimnàs i oferim activitat esportiva completa (general i programada) al nou equipament. Fins ara, a l'equipament original només hem fet activitat esportiva per dos grups tancats (un del servei de dutxes i altre de l'Associació Esportiva Ciutat Vella).

Per tant, el gimnàs per fi pot oferir un espai comunitari on, no només es puguin cobrir les necessitats bàsiques de les persones (higiene, roba i menjar), sinó també crear nous mètodes i itineraris que permetin millorar el seu benestar personal i la seva qualitat de vida, com a base de recuperació de la seva autonomia personal i processos vitals.

DESCRIPCIÓ DE L'EXPERIÈNCIA

OBRIM EL GIMNÀS SOCIAL SANT PAU. TRANSFORMEM LA SOCIETAT MITJANÇANT L'ESPORT

Breu descripció

Durant la primera dècada del s. XXI les condicions de vida a les zones urbanes han empitjorat notablement. Actualment, no existeix una població que estigui exempta de riscos. Cada cop existeix un tant per cent més alt de població en un fràgil equilibri entre la marginació i la integració. Concretament a Barcelona, segons els últims recomptes de la Fundació Arrels, hi ha unes 4.899 persones sense llar (com a mínim).

Aquest context ens ha obligat a buscar nous mètodes amb els quals donar suport a diferents sectors de la població que es troben en situacions de risc d'exclusió social, i, afavorir així la seva inserció social.

En una societat en què cada cop hi ha més consciència esportiva, des del Gimnàs Social Sant Pau aportem noves vies, eines i alternatives en aquest sentit. En concret, hem de pensar que l'esport aporta múltiples beneficis físics i psicològics a les persones, convertint-se en un factor indispensable pel benestar personal i

la millora de la qualitat de vida. A més, ens permet canalitzar la necessitat de confrontació i l'agressivitat, estimula la sensibilitat, la creativitat, millora el clima social i és una eina poderosa per enfortir vincles i relacions socials, així com, promou valors com ara la solidaritat, la tolerància i la justícia. Per tot això, l'esport s'ha convertit en una eina de transformació social, ja que pot ser un motor important de la integració social i el desenvolupament econòmic en diferents contextos geogràfics, culturals i polítics.

En aquest marc, el Gimnàs Social Sant Pau treballa impulsant un projecte referent en el barri del Raval de Barcelona adreçat a tots els seus veïns i veïnes. El Gimnàs Social Sant Pau no és un equipament esportiu pròpiament dit, sinó un espai compartit, comunitari i obert al barri on es creen nous itineraris des de la base que la cura, les necessitats bàsiques i el benestar de les persones estan al centre de tot.

Aportació de valor de la iniciativa

El Gimnàs social Sant Pau és una iniciativa pionera i referent a la ciutat de Barcelona adreçada a tots els seus veïns i veïnes, tingui la realitat social que tinguin. Actualment, existeixen molts pocs recursos que ofereixen un espai comunitari que treballi en la creació de mètodes i itineraris d'inclusió social des de la perspectiva tant de cobrir les necessitats bàsiques de les persones (salut, higiene, alimentació, etc.), com de millorar el seu benestar i qualitat de vida.

El Gimnàs Social Sant Pau és un espai que acull a 200 persones associades en igualtat de drets i deures. Un 30% de les quals de quota zero degut a la seva manca de recursos i la resta amb una quota de gimnàs assequible i aportació al projecte.

Necessitats identificades

A Catalunya hi ha unes 25.000 persones que viuen al carrer, en pisos d'emergència, albergs per a persones sense llar o migrades, que surten d'institucions penitenciàries sense alternatives o que reben ajuda a llarg termini per la seva situació de "sensellarisme". Aquestes persones no tenen possibilitat de cobrir les seves necessitats bàsiques, de benestar i a més es troben amb moltes dificultats per recuperar la seva autonomia personal i generar vincles socials. La seva situació implica que s'enfrontin a situacions de soledat, al trencament de vincles socials i familiars i fins i tot, a la pèrdua d'una xarxa social. La pobresa també afecta de manera decisiva a la salut i al benestar personal. L'esperança de vida cau una mitja de 20 anys per a les persones sense sostre, que són la cara més dura dels col·lectius amb risc d'exclusió social.

En referència al barri del Raval, on es troba el nostre equipament, és un dels que presenta taxes més elevades de pobresa i desigualtat social. L'elevada densitat de població, l'índex de desocupació, l'antiguitat de les llars i l'alt grau de població immigrant fan del Raval un dels barris amb major demanda en

acció social.

El Gimnàs Social Sant Pau és una resposta a aquesta situació, tant a nivell de ciutat, com de barri, en forma d'espai comunitari i obert, adreçat a les persones en risc d'exclusió social i a les seves necessitats, però també als veïns i veïnes que volen un equipament esportiu de qualitat, familiar, proper, de barri.

Principals objectius assolits

El projecte té com a objectiu general "Garantir el dret a la vida digna de les persones en risc d'exclusió social amb especial atenció a les persones sense llar."

A nivell específic el projecte assoleix els següents objectius:

- Cobrir les necessitats bàsiques de les persones que ho necessitin (higiene, muda neta i menjar).
- Garantir el dret al benestar personal i a la millora de la qualitat de vida mitjançant la pràctica de l'activitat esportiva.
- Potenciar accions que millorin la recuperació de l'autonomia de les persones i l'estructuració dels processos vitals.
- Generar vies d'inclusió social i de creació de vincles i xarxa social per la reintegració de les persones en risc d'exclusió social.
- Millorar la sensibilització de la població en general respecte a les diferents realitats existents a la ciutat.

Principals resultats obtinguts

En xifres, l'any 2022 hem acompanyat a unes 2.100 persones, amb una mitja de 120 persones diàries que passen pel servei de dutxes, roba i menjar, i, hem derivat a més de 100 persones a altres recursos de la ciutat de Barcelona.

Pel que fa a l'activitat esportiva, l'hem pogut realitzar amb dos grups (30 persones), un del servei de dutxes i un altre de l'Associació esportiva Ciutat Vella.

A nivell qualitatiu, hem aconseguit millorar l'accés a les necessitats bàsiques i de benestar personal de les persones sense llar i les hem acompanyat en el seu procés de recuperació de l'autonomia, mitjançant la creació d'un espai de relació i socialització. També hem aconseguit que unes 30 persones tornin a entrar al circuit de la sanitat pública, gràcies a les visites mèdiques del CAP Raval Nord.

Per altre part, hem fet diferents campanyes de sensibilització respecte a la realitat existent de les persones sense llar, a través de les quals hem arribat a entitats, empreses i particulars. Gràcies a aquestes campanyes hem aconseguit diferents donatius pel projecte: econòmics, roba, menjar, productes d'higiene, etc.

Finalment, hem assolit obrir l'espai al barri, gràcies a una iniciativa de dinamització comunitària, on les entitats i agents poden aportar les seves necessitats i propostes sobre què volen del gimnàs. Treballem des de la voluntat de fer del Sant Pau un recurs obert i l'abast de tothom.

Abast de l'experiència

El Gimnàs Social Sant Pau és una iniciativa de referència i pionera a la ciutat de Barcelona, amb una llarga trajectòria en l'àmbit social i esportiu. Tot i que en els últims anys ens hem hagut de reinventar donat les dificultats amb les quals ens hem trobat, el projecte, d'una manera o altra, sempre ha estat viu.

A nivell social, portem des de l'any 2020 sent l'espai de referència de dutxes, roba i menjar del barri del Raval.

Pel que fa a l'àmbit esportiu, des de la creació de l'entitat fins a l'any 2020, que vam haver de parar l'activitat esportiva, tenim una experiència com a gimnàs amb una mitjana de 1.000 persones associades.

Per altre part, en relació als recursos humans tenim un equip de feina consolidat, amb una àmplia experiència en l'àmbit social i esportiu, que dona solvència tècnica al projecte.

En relació amb l'abast territorial, tot i que el projecte està focalitzat al barri del Raval, en aquests moments estem fent-lo extensiu a tota la ciutat de Barcelona.

Persones implicades en l'experiència

Treballadores: 11

Membres equips directius: 2

Sòcies: 6

Ateses: 2.100

Voluntàries: 15

Principals factors clau d'èxit

El Gimnàs Social Sant Pau ofereix una iniciativa que ens permet integrar la possibilitat de cobrir les necessitats bàsiques de les persones i la millora del seu benestar (factors s'han de treballar de manera conjunta, ja que tots dos són necessaris per millorar l'autonomia de les persones), amb un tracte personal i de proximitat, fins i tot podríem dir familiar.

No hem d'oblidar que la millora del benestar personal i la creació de vincles socials, també són una part imprescindible per garantir la vida de digna de les persones sense llar. Des d'aquesta perspectiva, el Gimnàs Social Sant Pau, com a equipament integral, és una iniciativa pràcticament única a la ciutat de Barcelona.

Per altra part, creiem que l'esport és una eina molt potent de transformació social i de millora de salut de les persones. Cada vegada és més ampli el reconeixement de la pràctica esportiva com a dret universal per a tota la ciutadania, independentment de l'origen, nivell socioeconòmic o gènere.

El primer factor d'èxit és el de garantir l'accés igualitari a la pràctica esportiva. El segon és el de saber adaptar-nos a les necessitats de les nostres usuàries, sòcies, veïnes i entitats (som

molt flexibles, cosa que altres entitats i administracions no ho són). I per acabar, la proximitat en el tracte, sense rigideses, però amb professionalitat, on l'única norma és el respecte.

Dificultats i reptes superats en el desenvolupament de la iniciativa

La història del Sant Pau és una història de superació de dificultats i reptes. L'any 2012, el projecte passa per una crisi econòmica i les treballadores decideixen comprar l'empresa i els seus deutes a un preu simbòlic. En el 2016, es cooperativitza el projecte i s'afegeix la paraula «SOCIAL».

L'any 2017 arriba la primera ordre de desnonament, ja que la propietat volia fer pisos de luxe al solar, i el gimnàs presenta el projecte «Habitem el Sant Pau» a una iniciativa multiconsulta de l'Ajuntament de Barcelona que finalment és anul·lada.

L'any 2020, degut a la COVID-19, el Gimnàs ha de tancar les seves portes, i gràcies a un acord amb l'Ajuntament, torna a fer la seva activitat inicial: servei de dutxes i repartiment de roba i menjar. També a partir d'aquest moment, s'inicia un període d'incertesa entorn de la propietat de l'espai, que porta a que l'Ajuntament de Barcelona es faci amb la propietat, començant així una etapa de negociació de cessió d'ús de l'espai. Durant aquest període hi ha un deteriorament de les instal·lacions que dificulten l'obertura de l'activitat esportiva un cop passat el pitjor de la pandèmia.

Finalment, s'acorda amb l'Ajuntament de Barcelona la cessió d'ús de l'espai i la seva rehabilitació, així com un local pont per iniciar l'activitat en el temps que durin les obres.

El camí fins arribar aquí ha sigut llarg, però podem dir que el 12 de juny tornem a obrir el Gimnàs Social Sant Pau, com un espai comunitari de pràctica esportiva.

Elements innovadors que aporta l'experiència

El Gimnàs Social Sant Pau és un projecte innovador dins del món de l'esport. Som el primer gimnàs social de Catalunya, i actualment existeixen molt poques iniciatives que es desenvolupin en aquesta línia.

També estem treballant per la incorporació de l'esport com a element de transformació social i de millora del benestar i la salut de les persones, a l'economia social i solidària. Per això, ja formem part de la XES i del Pla Estratègic d'Economia Social i Solidària de l'Ajuntament de Barcelona.

Per altra part, el projecte se sustenta en dos aspectes innovadors claus. El primer és el fet de oferir en un mateix espai la possibilitat de cobrir les necessitats bàsiques i la millora del benestar personal, un fet que reforça la creació d'itineraris i noves alternatives d'inserció social per a persones en risc d'exclusió

social. D'aquesta manera, no només volem garantir el dret a fer esport, sinó també desenvolupar el contingut d'aquest dret, que passa per la millora del benestar, la qualitat de vida i la salut de les persones.

Pel que fa al segon, som un espai en el qual conviuen i poden accedir a la pràctica esportiva, en igualtat d'oportunitats i condicions, persones que paguen una quota de gimnàs (més una aportació al projecte) i persones que no paguen quota (persones sense llar, o en situació d'exclusió social), generant un espai de convivència, xarxa i nous vincles socials.

Principals factors que permeten la transferència i replicabilitat

El projecte es desenvolupa en un únic territori (el Raval), però és obert a tota la ciutat de Barcelona (fins i tot venen persones d'altres ciutats limítrofes).

El Gimnàs Social Sant Pau és un projecte de fàcil replicabilitat a qualsevol territori, ja que es treballa des d'un model compartit i obert. El problema més greu, sobretot a grans ciutats, és obtenir un espai en condicions per complir els requisits per donar un servei esportiu de qualitat.

Des d'aquesta perspectiva, és important remarcar que som el primer gimnàs social de Catalunya, i, per tant, un referent per altres iniciatives d'aquest tipus. Ara bé, també volem ser un referent esportiu dins de la comunitat i l'economia social i solidària, i per això treballem des d'una metodologia oberta que permet a altres entitats fer-ne ús del nostre model. A nivell pràctic, aquest any ja ens han visitat dues entitats per replicar el projecte a altres indrets de Catalunya. També hem començat a tenir contactes amb altres iniciatives similars en diferents barris, per tal de generar sinergies i millorar els respectius models.